

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

Лінгвістичний статус та особливості перекладу стилістично
маркованої лексики (на прикладі творів Стівена Кінга)

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПРмз-01с

Білогур Анна Миколаївна

Науковий керівник:

кандидат філол. наук,

старший викладач кафедри

германської філології

Ущатовська Ірина Василівна

Суми 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 СТАТУС СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	6
1.1 Процес демократизації сучасної англійської мови	6
1.2 Основні риси стилістично маркованої лексики.....	12
1.3 Функції стилістично маркованої лексики у художньому тексті	18
РОЗДІЛ 2 КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ	23
2.1 Сленг	23
2.2 Жаргон та арго.....	28
2.3 Ненормативна лексика, вульгаризми	32
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	36
3.1 Проблематика перекладу стилістично маркованої лексики з англійської мови на українську	36
3.2 Особливості перекладу жаргонізмів на прикладі романів Стівена Кінга	39
3.3 Специфіка перекладу вульгаризмів та обценної лексики на прикладі романів Стівена Кінга	45
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55

ВСТУП

Будь-яка мова соціальна за своєю природою і саме тому вона не може існувати та розвиватися поза суспільством. Мова, перш за все, є засобом спілкування між людьми, які активно впливають на формування її лексики. При цьому не можна забувати, що мова являє собою знакову систему зі своїми внутрішніми законами функціонування. У будь-якій розвиненій мові одна і та ж думка може виражатися по-різному в залежності від ситуації.

Одним з «проблемних» пластів лексики будь-якої мови залишається пласт стилістично маркованих слів, найбільш близький до живої комунікації, який найяскравіше відображає часто ідіоматичний менталітет носіїв мови.

У сучасній світовій літературі при її прагненні до натуралізму лексика стилістично маркованого реєстру представлена в повній мірі, починаючи від просторіч та закінчуючи табу-лексикою. Без знання розмовної, забарвленої лексики при вивченні іноземної мови обійтися неможливо. Знайомство з розмовною лексикою потрібно, щоб розуміти повсякденну мову, щоб опанувати важливою частиною лінгвокраїнознавства, щоб вміти розшифрувати підтекст, асоціативний план висловлювань, без чого не може обійтися хороший перекладач, який прагне максимально зблизити читача з автором.

Також в наш час нестандартна лексика є однією з найцікавіших мовних систем сучасної лінгвістики. Вивчення стилістично забарвленої лексики є актуальним, так як вона є одним з різновидів розмовної (неформальної) лексики, вивченню якої необхідно приділяти не меншу увагу, ніж стилістично нейтральній. У повсякденному мовленні носії мови використовують ті чи інші стилістично забарвлені лексичні одиниці, особливості вживання яких також потрібно знати. Наукова новизна цього дослідження полягає у вивченні особливостей вживання стилістично забарвленої лексики.

Актуальність роботи викликана необхідністю встановлення статусу та особливостей перекладу стилістично маркованої лексики, оскільки в наш час

в художній літературі другої половини ХХ століття все більше використовується вільне вживання нецензурних і непристойних слів та виразів і не тільки в мові чоловіків, але і в мові жінок та навіть дітей. Також нестандартна лексика є однією з найцікавіших мовних систем сучасної лінгвістики.

Новизна цієї роботи полягає у тому, що в ній надані аналіз та шляхи перекладу стилістично маркованих одиниць у художніх творах. Через демократизацію мови все більше англійських авторів використовують сленг, жаргон та вульгаризми в своїх творах, тож при перекладі цих одиниць ще й досі виникають труднощі. Останнім часом проблема соціальної диференціації мови привертає все більше і більше уваги вчених. Гендерні, професійні, вікові особливості мовної поведінки є темою великого числа досліджень.

Практична актуальність роботи зумовлена тим, що переклад стилістично забарвленої лексики вимагає від перекладача високого рівня майстерності, великих знань та особливого мовного чуття разом із почуттям міри. При перекладі зазначених елементів виникає велика проблема через образні, виразні розбіжності між мовами. За всієї неоднозначності ставлення до неї зараз без знання цього пласта англійської мови та способу її адекватного перекладу перекладачеві обійтися не можна. Наразі опубліковано безліч лінгвістичних робіт, присвячених проблемі перекладу стилістично маркованої лексики, проте робіт, присвячених цьому мовному пласту, написано небагато. Вивчення цієї проблеми сучасної англійської допоможе перекладачеві краще розуміти і перекладати розмовну мову, розуміти гостроти, асоціативний план висловлювання, те, без чого зараз не може обходитися хороший перекладач.

Мета роботи полягає в тому, щоб виявити особливості перекладу ненормативної та стилістично забарвленої лексики англійської мови у художньому тексті, розглянути можливі прийоми передачі стилістично забарвленої лексики українською мовою.

Для досягнення мети є необхідність виконати такі **завдання**:

- охарактеризувати статус стилістично забарвленої лексики в лексичному складі англійської мови та дати класифікацію її основних видів;
- описати функційну специфіку стилістично забарвленої лексики і показати її роль в художньому тексті;
- провести класифікацію основних способів перекладу стилістично забарвленої лексики.

Об’єктом цього дослідження є стилістично маркована лексика, виявлена в романах культового американського письменника Стівена Кінга.

Предметом даного дослідження є прийоми передачі стилістично маркованої лексики під час перекладу англійської літератури з мови оригіналу на українську мову.

Теоретичне значення роботи полягає в розширенні уявлень про вживання стилістично забарвлених лексичних одиниць в художньому тексті.

Практичне значення: матеріали дослідження можуть бути використані під час викладання лексикології, практичного курсу англійської мови, соціальної диференціації англійської мови тощо.

У роботі використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу при розкладанні проблеми на складові, та дефініційний аналіз при визначенні значення термінів. Також у роботі використано метод суцільної вибірки та аналізу лексичних одиниць.

РОЗДІЛ 1 СТАТУС СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Процес демократизації сучасної англійської мови

Одним із ключових процесів, що характеризує розвиток мови у 21 столітті, вчені вважають процес демократизації мови, тобто її «розкріпачення». Саме тому лінгвісти та мовознавці приділяють особливу увагу розмовній мові – мові так званого повсякденного спілкування. Упродовж останніх років помітно збільшився інтерес до вивчення саме стилістично маркованої та субстандартної лексики мови.

Поняття «субстандартна лексика» визначається як стійка та сформована протягом історії, та навіть системно організована форма національної мови. Ця форма мови складається з мовних елементів, що відповідають соціолінгвістичній нормі [23, с. 112]. Соціолінгвістична норма – це сукупність правил, відповідно до яких індивід здійснює вибір мови для побудови діалогу.

Субстандартна лексика – це засіб відображення середовища в якому знаходиться мовець. Вивчення цієї лексики допомагає полегшити спілкування і призводить до розуміння іншомовної культури. Серед розряду субстандартної лексики можемо виділити наступні: просторіччя, нелітературна лексика, діалекти, сленг. Зазначені види мови відносяться до загальної категорії, яку можна назвати стилістично маркованою лексикою.

Стилістично маркована лексика є засобом збагачення словникового запасу мови, і навіть її розвитку, привносячи нові терміни, що відбивають повсякденну картину світу. Щоб зрозуміти, яке величезне значення у розширенні англійського словника відіграє стилістично маркована лексика, варто розглянути способи поповнення новими лексичними та фразеологічними одиницями, які входять до зазначеного вище розряду лексики.

Існують три основні способи розширення словникового складу мови:

- семантичний спосіб;
- запозичення;
- морфологічні словотвори [39, с. 19].

Розглянемо докладніше кожен із способів.

Семантичний спосіб полягає в процесі утворення нових значень вже існуючих слів, тому ми можемо віднести його до лексико-семантичного способу.

Запозичення лексики – це наслідок зближення народів, найчастіше запозичення приходять в мову, щоб позначити чи описати нові речі або явища. Запозичення можуть давати вторинну характеристику, за умови, що об'єкт чи явище вже має назву рідною мовою. Найчастіше запозичення з'являються в мові внаслідок міжкультурного спілкування та обміну інформацією.

Однак, морфологічне утворення лінгвісти виділяють як найпопулярніший спосіб збагачення мови, що ґрунтується на створенні нових слів від наявних у мові за допомогою різних морфем. Основними видами морфологічного словотвору є афіксація, додавання та безафіксний спосіб. Додавання передбачає об'єднання двох або трьох основ різних слів. Афіксація є найпоширенішим видом, коли слово утворюється шляхом додавання суфікса чи префіксу. Безафіксний вид застосовується тільки при утворенні іменників та прикметників за допомогою переходу з однієї частини мови в іншу, найчастіше наголос падає на інший склад. [39, с. 49, с. 52]

Хотілося б відзначити, що найпопулярніший спосіб збагачення словника – це запозичення.

Внаслідок збільшення кількості стилістично маркованих одиниць в англійській зародився так званий процес демократизації мови. Він пов'язаний із прагненням спробувати раніше заборонене, розширити діапазон мови та її можливостей. Зовні мова стає демократичною та доступною, але це лише на перший погляд. Наприклад, сленг як різновид є вже невід'ємною складовою мови, яка невпинно розширюється через постійну інтеграцію мов у сучасному суспільстві. Спостерігаючи за нормою вербальної взаємодії, можна помітити,

що в наш час в мові не існує табу, спостерігається змішання стилів, допустиме використання арго, варваризмів та okazіоналізмів. Термін арго означає спеціальну мову соціально-замкнутої групи осіб. Наприклад, арго можна назвати мову, яку використовують у своїй промові декласовані групи суспільства (зłodії, жебраки, бродяги). Варваризми – це запозичені слова, що порушують чистоту мови, а під okazіоналізмами розуміють індивідуально-авторські неологізми, створені поетом або письменником позначення явища чи предмета раніше невідомого [30, с. 159]

Ця тенденція до демократизації мови називається стилістичною зміною, що означає процес появи нової лексики, яка раніше була притаманна певній місцевості та групі людей, але тепер ця лексика увійшла до розряду загальноживаної. М. Ю Руденко та Ю. А. Шталтовна, вітчизняні лінгвісти та філологи, приділяють увагу тому, які мовні можливості існують в мові та чому саме вони використовуються. Однак ці дослідження не відображають ситуацію, наближену до реальності, оскільки лінгвісти розглядають письмові тексти, які відображають лише 10-15% відсотків діалектів та елементів живої мови.

Слід зауважити, що тексти, які містять стилістично марковану лексику, залучають сучасного читача, оскільки експресивні висловлювання роблять літературну мову живою та цікавою, показуючи її такою, якою вона є.

Також великий вплив на процес демократизації мають інтереси сучасного читача. У 21 столітті набула популярності бульварна література, яка не має художнього чи культурного значення. Цей вид літератури викликає інтерес читача за рахунок своєї простоти та великої кількості ігор, анекдотів у творах. На жаль, це явище призвело до того, що професійний статус творця художніх текстів та його культурний рівень відійшли на задній план, а це, у свою чергу, відбивається на якості текстів, що видаються.

Мовні процеси завжди безпосередньо пов'язані з процесами, які відбуваються у суспільстві. Отже демократизація мови є відображенням багаторічної демократизації суспільства.

Технічний прогрес і його зміни для людини, як у робочому процесі, так і в процесі комунікації, призводить до появи нових запитів до мови, до виникнення нових ультрасучасних мовних одиниць.

Популяризація та модернізація нових громадських рухів, геополітична ситуація в країні та світі, рівень розвитку країни – все це фактори, що впливають на розширення словникового запасу англійської мови.

Загалом можна сказати, що на сьогоднішній день демократизація обумовлена такими факторами:

- змішання усного та письмового варіанта мови, а також наявність письмового різновиду усного мовлення;
- вплив постмодернізму;
- роль ЗМІ, які орієнтовані на прямі репортажі, а також реаліті та ток-шоу, оскільки це допомагає економно передати фактологічну основу інформації;
- поява нових фактур, наприклад, соціальні мережі, мобільний телефон [39, с. 44].

Все вищезазначене дає можливість спілкуватися та передавати інформацію миттєво.

Соціальні мережі давно стали повсякденністю та частиною нашого життя. Самі того не помічаючи, люди активно використовують скорочення, просторіччя та нестандартну лексику для того, щоб якнайшвидше та коротше донести інформацію у повідомленні. Нерідко модератори чи редактори обмежують кількість знаків доступних для написання коментарів.

Таким чином, цілком можливо відстежити як скорочення та колоквіалізми увійшли в наш повсякденний словниковий запас, що і призвело до збагачення літературної мови жаргонними одиницями, сленгом та експлітивами, що активно використовуються в сучасному мовленні.

Експлітив – це вставне слово або вираз, часто образливе; загалом виступає як прокльон [53].

При показній розкутості в сучасному спілкуванні є свої труднощі, наприклад, обмін інформацією відбувається в концентрованій формі, тому для надання промові переконливості та емоційності використовуються будь-які мовні звороти та засоби.

Необхідно приділити увагу особливостям розвитку сучасної парадигми, на яку впливає епоха постмодернізму. Цей напрямок характеризується естетичними змінами, інтеграцією мов та змішанням стилів. Постмодерністи грають із формою та змістом, просувають хаос, як літературний метод [39, с. 15]. Мова є частиною культури і безпосередньо підпадає під цей вплив.

Демократизація мови охоплює всі її рівні, проте змінює структуру синтаксису, а також спрощує, використовуючи функціонально-стильове розмаїття мови.

Завдяки цьому процесу у філологів з'явилося нескінченне джерело для досліджень, тому що табуйована лексика займає значне місце у художніх текстах, що видаються, і, відповідно вимагає детального вивчення.

Так, наприклад, можна сміливо стверджувати, що словник «заниженої» та просторічної лексики значно розширився саме через процес прискорення темпу життя в усьому світі. Особливо це помітно в середині кризових для всього світу, а зокрема, Англії та Америки, 60-70-х років у зв'язку з активним зростанням засобів масових комунікацій.

Творцями розмовної, стилістично маркованої лексики вважають емігрантів, джазових фанатів, а також п'яниць, пізніше до них додали хіпі. Вперше в літературі спостерігається такий феномен, як поширене використання лайок, табуйованої лексики, що стає в подальшому нормою розмовної мови [18, с. 235].

Нормою розмовної мови визнаються ті мовні одиниці, які носії стандартної літературної мови використовують у розмові щодня. Проте, слід зазначити, що норма встановлюється узусом, тобто звичаєм чи традицією, і ніким не контролюється [31, с. 216].

Для позначення нових культурних підгруп та соціокультурних ситуацій запроваджуються та інтегруються з інших мов нові слова, що призвело до використання мови різних етнічних меншин. Мораль, яка проголошує бунт проти умовності та очолює анархію, з новою силою проявляється у цей період. Письменники кидають виклик «правильному нудному життю», показуючи у творах інтерес та заборонену красу нелегального та маргінального життя [23, с. 112].

Лексичні одиниці спрощуються, що декларує свободу, та ухиляння від правил. Використовуючи просторічну лексику, суспільство приймає все аморальне, нелегальне і вульгарне, тим самим провокуючи читачів, які віддають перевагу нейтральній лексиці. Поява нових словників нестандартної лексики висвітлює деградацію звичаїв і цинізм нового життя. З новою силою проявляється вплив людини на утворення експлітивів, популяризується тенденція до спрощення, вульгаризації. Люди все більш відкрито та з цікавістю обговорюють раніше заборонені теми, наприклад, секс, кримінальне життя, психічні захворювання, наркотичну та алкогольну залежність.

У літературі помітне прагнення показати підсвідомість людини, розкрити суть її думок і показати душу не лише вищих верств населення, а й простих робітників. Так, наприклад, у Великій Британії 50-60-х років з'являється таке явище, як «робочий роман». Це явище представлено творчістю Сілітоу, Чапліна, Селінджера та Барстоу. Романи вищезазначених авторів описують життя робочої людини, її будні та рутину. Автори заглиблювалися у дослідження промови робочих, цікавилися їх лексиконом, щоб повною мірою передати атмосферу життя пересічних людей. Розмовна мова, в суті своїй, звужує коло тих, хто говорить, особливо це актуально для Англії, де в середині 20 століття спостерігалось чіткий поділ класів суспільства.

В наш час розмовна лексика поширена набагато більше, ніж раніше, у зв'язку з чим вона знаходиться на рівні розуміння з нейтральною. Незважаючи на те, що вульгаризми, сленгізми та просторічна лексика в своїй більшості не

визначаються нормативними словниками [25, с. 198], на сьогоднішній день це активна складова мови. Згідно зі статистикою початку 2000-х років, в середньому англієць використовує у своїй промові приблизно 10% стилістично маркованої лексики [48, с. 61].

У міжперсональному спілкуванні, особливо цінним є так званий «прямий контакт», тобто спілкування віч-на-віч, оскільки цей вид спілкування прийнято вважати більш інформативним, аніж невербальне. У прямому та безпосередньому контакті реципієнт цінує не тільки логічну чи реальну (фактологічну), а й емоційну інформацію. Люди в 21 столітті схильні довіряти усній мові, «віч-на-віч» більше, ніж надрукованому тексту, оскільки розмовна мова максимально відображає спрощену та емоційно стислу інформацію, саме завдяки цьому з'являється прагнення лаконічності.

Спостерігається тенденція до вульгаризації лексичних одиниць – у розмовній мові переважне використання коротких слів, символів та бездумності. Слова замінюють думки, а різні «деталі», що створюють «шум» між відправником і реципієнтом та можуть порушити процес комунікації, просто опускаються. Ми можемо сміливо стверджувати, що розмовна лексика перетворюється на засіб соціальної символіки. Усе сказане вище зумовлює необхідність створення докладної класифікації лексичного фонду мови, і навіть чіткої дефініції поняття стилістично маркована лексика.

1.2 Основні риси стилістично маркованої лексики

Для будь-якої мови надзвичайно важливо поняття норми. За загальнолітературним стандартом, норма включає в себе різні функційні стилі, кожен з яких має свої специфічні риси та особливості. Освіта та існування функціональних стилів пов'язані зі специфікою умов спілкування. З точки зору стилістики, лексика ділиться на стандартну і нестандартну.

Відомо, що частота вживання різних слів у мові неоднакова. Різниця в їх використанні полягає в характері самих слів. Наприклад, ті слова, які нічим

особливим не відрізняються, не викликають ніяких асоціацій та стилістично нейтральні, є незамінними в процесі комунікації. Так і навпаки, слова, що володіють специфічним значенням, певним стилістичним відтінком, використовуються рідше, лише в спеціальних сферах спілкування. Розподіл слів на дві групи – стилістично нейтральних та стилістично маркованих слів – є головним в їх диференціації [21, с. 66]. Однак подібна дихотомія нестабільна – в зв'язку з тим, що з плином часу стилістична конотація слів зазнає змін, і тому можна говорити про конкретну стилістичну стратифікацію лексики тільки в синхронному плані.

У тій чи іншій мові думка людини може висловлюватися по-різному, залежно від факторів, що впливають на індивіда: з використанням різних формулювань та виразів, що носять емоційно-експресивний характер. В англійській мові, як і в українській, лінгвісти виділяють три основні лексичні пласти, як-то: нейтральна лексика, яка є ядром мови, літературна лексика (архаїзми, терміни, авторські неологізми) та нелітературна лексика (сленгізми, вульгаризми, просторіччя, діалектизми, жаргонізми тощо) [19, с. 37]. Протягом останніх років лінгвісти, мовознавці та все більше уваги приділяють нелітературному пласту лексики, а водночас і питанню його перекладу.

За думкою П. С. Дудика «стилістично маркованими (франц. *mar-queur* – робити на товарі клеймо або марку) вважають такі мовні одиниці, які стали типовими не для всіх стилів мови, а тільки чи переважно для окремого стилю» [11, с. 126].

Виходячи зі сфери можливого вживання, словниковий склад сучасної англійської мови може бути розділений на три нерівні групи: з одного боку, найбільша група – нейтральні слова, що не мають стилістичного забарвлення та відповідні для будь-якої ситуації спілкування; з іншого боку – дві менші групи стилістично маркованих слів – це літературна лексика і розмовна лексика [15, с. 53].

Літературні слова слугують для спілкування в офіційній, науковій або поетичній сфері; розмовна ж лексика використовується в неофіційному

щоденному спілкуванні. Розмовні слова або колоквиалізми, навпаки, надають повідомленням відтінок неформальності, неофіціальності.

Не варто забувати про те, що стилістичне забарвлення слова, тобто його конотація, також відіграє важливу роль у вживанні тієї чи іншої одиниці мови. Саме завдяки конотації слово виділяється, перебуваючи серед нейтральної лексики. Тоді порушується питання про експресивно-стилістичне забарвлення, а не про функціонально-стилістичне розшарування лексики, проте стилістично маркована лексика не завжди обмежується від «високого» літературного стилю, що є цілком логічним, оскільки емоційне забарвлення – це ставлення суб'єкта до об'єкта мови. Відповідно, суб'єкт висловлює свою думку, наповнюючи його емоційним забарвленням у тій чи іншій мірі при цьому використовуючи лексику стилістично маркованого регістру.

Стилістично маркована лексика це, в першу чергу, використання експресії в мові, а також наявність різних художніх засобів, таких як полісемія та метафори. Це особливий мовний зріз культури народу, що охоплює вікові та соціальні верстви суспільства. Життя колективу відбивається в стилістично маркованій лексиці, саме тому ми можемо віднести її до лінгвістичної універсали.

Непристойна лексика (нецензурна лайка, нецензурні вирази) або обценна лексика (від лат. *obscenus* – непристойний, розпусний, аморальний) – сегмент лайливої лексики різних мов, що включає грубі (непристойно мерзенні, нестерпно огидні, вульгарні) лайливі вирази, часто виражають спонтанну мовну реакцію на несподівану (зазвичай неприємну) ситуацію [28, с. 63]. Лінгвісти відокремлюють поняття стилістично маркована лексика від обценної лексики, хоча нерідко в побутовому спілкуванні під стилістично маркованою або нестандартною мається на увазі власне обценна лексика. Вона є лише одним з видів цих двох лінгвістичних феноменів.

Під терміном «обценна лексика» в англійській мові (*profanity*) прийнято розуміти як нестандартну, ненормативну лексику так і образливі вирази [45, с.102]. Використання в мовленні обценної лексики вважається сучасним

суспільством грубим і непристойним, оскільки при цьому, як правило, відбувається приниження кого-небудь та висловлення особистих негативних емоцій. В цьому випадку ненормативна лексика приймає форму словесних виразів, що можуть супроводжуватись жестами, які також сприймаються як образа.

Розбираючи питання непристойної лексики в англійській мові, треба відзначити, що важливу роль відіграє індивідуальне сприйняття кожної людини. Для одних вираз «примітивний» (“*crude*”) є грубим, інші ж вважають набагато більш образливими слова «чорт» (“*damn*”) або «блювота» (“*puke*”) [58]. Також важливо пояснити, що люди, які застосовують обценну лексику в своєму мовленні, не завжди мають на меті образити когось, найчастіше це просто висловлення сильних негативних емоцій (наприклад, сильною неприязні). Дехто може використовувати профанацію як гумор.

Деякі нецензурні вирази перейшли в англійську мову від англосаксонських або скандинавських назв частин тіла і функцій організму. Вони стали вважатися образливими після того, як нормани принесли французькі та латинські вирази в Англію. [47, с. 22]

Будучи частиною національної мови і відображаючи її норми, стилістично маркована лексика формується за її тенденціями і законам розвитку. Іноді ці слова запозичуються з інших мов. Значна кількість таких слів виникає в результаті різного роду переносів, метафоричних і, рідше, метонімічних.

Основним прийомом поповнення словникового складу мови стилістично маркованою лексикою є семантична деривація, в результаті якої відбувається розширення смислового обсягу слова літературного стандарту за рахунок появи в ньому просторічних лексико-семантичних варіантів [6, с. 9; 12, с. 72]. Слід зауважити, що ця закономірність не носить випадкового характеру. Нестандартна лексика формується переважно на базі кореневих слів германського походження. Відповідно, джерелом виникнення так званих етично «занижених» слів, які є вторинними одиницями номінації, слугує в

більшості своїй та ж лексика літературного стандарту, використання якої в переносних, занижених значеннях, характеризує стилістично марковану лексику в цілому [43, с. 51]. Під лексикою літературного стандарту слід розуміти «зразкову мову», норми якої сприймаються як загальнообов'язкові та прийнятні.

Загалом, всі непристойні вирази умовно можна розділити на дві групи: ті, що можуть вживатися самостійно і ті, які використовуються виключно в складних словесних конструкціях [4, с. 81].

Стилістично маркована лексика різноманітна. Вона представлена жаргонами, діалектною лексикою, лайкою і лексикою-табу. Вона може бути розділена на два види:

- розмовна лексика;
- просторіччя. [18, с. 58]

Розмовна лексика вживається в неофіційній обстановці, в природному мовленні. В залежності від контексту, розмовні слова можуть бути як з позитивною конотацією, так і давати негативну оцінку предмету, що обговорюється.

Також виділяються форми стилістично маркованої лексики, що мають статус так званих мовленнєвих мікросистем. Вони входять в склад таких систем, як соціальні діалекти, арго, професійні та корпоративні (групові) жаргони, міські напівдіалекти, наприклад, «кокні» та «скаузен». Окремо стоять територіальні діалекти, які не мають нічого спільного зі сленгом або нестандартною лексикою. [32, с. 43]

Через свою багатоаспектність та розмитість поняття стилістично маркована лексика вимагає класифікації. Т. Харлі виділяє такі групи:

- фамільярну лексику, що маркує фривольність, «несалонність» виразу, типового у спілкуванні з близькими знайомими;
- грубу лексику, що підкреслює неестетичне поняття (зазвичай, використовуються евфемізми)

- вульгарну лексику, де слова використовуються в їхньому прямому значенні
- лайку, що має, як правило, загально негативну конотацію та нечітке, розмите значення;
- нецензурну лексику, що означає заборонені, табуйовані у пристойному суспільстві слова [44, с. 188–189].

Проте, класифікація за рівнем «заниженості» лексем англійської мови дещо відрізняється. У свою чергу, С. Вруман виділяє:

- грубу лексику (*rough*) – *bloody* – «проклятий»;
- зневажливу (*contemptuous*) – *sprown* – «плодитися», *chavs* – «шпана»;
- зневажливу (*scornful*) – *sad drunkard* – «гіркий п'яниця»;
- розмовну (*colloquial*) *pine* – «ананас» [50, с. 54].

З іншого боку, у класифікації М. Навальної нестандартна лексика англійської мови поділяється інші категорії, а саме:

- колоквіалізми;
- сленг;
- жаргон;
- вульгаризми [23, с. 114].

Причому, як зазначає дослідниця, «низькі» колоквіалізми та вульгаризми займають протилежні полюси у складі стилістично маркованої лексики, незважаючи на те, що існують чималі труднощі у визначенні приналежності слова або словосполучення до «низьких» колоквіалізмів, і, навпаки, легко розпізнати вульгаризми [23, с. 115].

Тому, складаючи класифікацію елементів лексики, яка розглядається в нашій роботі, слід, перш за все, спиратися на лексичні позначки, зазначені в словниках стилістично маркованої лексики, які включають як елементи метафорично-семантичної класифікації (сленг, жаргон і т.д.), так і елементи класифікації за заниженістю лексем (грубу, зневажливу та ін. лексику).

1.3 Функції стилістично маркованої лексики в художньому тексті

У 21 столітті відмінною рисою сучасності є впровадження у художні тексти та публіцистику саме «позалітературної» лексики. Виходячи з цього, сучасним літературознавцям, а також філологам важко визначити функції стилістично маркованої лексики в літературі.

Наприклад, Л. І. Павленко, вітчизняний філолог, вважає, що стилістично маркована, експлітивна лексика «давно вже сприймається лінгвістами як щось само собою зрозуміле, існуюче об'єктивно та притаманне одиницям різних рівнів. З цієї причини досі не визначено механізм її виникнення, тобто нема відповідь на питання, що змушує нас розглядати той чи інший мовний засіб як стилістично маркований» [25, с. 197].

Однак, лінгвістам все ж таки вдалося дати визначення функції стилістично маркованої лексики, так Л. П. Єфімов відзначив, що основна функція елементів стилістично маркованої лексики – «це емпфаза (емоційна, оцінна, експресивна або афективна), що вживається в мові для створення певного стилістичного ефекту» [13, с. 148].

Крім цього, зміни в суспільстві безпосередньо пов'язані з появою нової лексики і висловлювань у сленгу, оскільки сленг це «жива» частина мови і розвивається набагато швидше, ніж літературна мова, за рахунок того, що вбирає тенденції та ідеї сучасного світу. Таким чином, ми можемо сказати, що функціональне значення стилістично маркованої лексики полягає в тому, що вона належить до комунікативної сфери мови, таким чином вона є живою, яскравою.

Художні тексти нерідко є джерелами розмовної мови, показуючи всі її різновиди. Однак, стилістично маркований вокабуляр у творі зберігає свої функційно-стилістичні особливості, які ми можемо спостерігати і в ході реальної комунікації, але при цьому лексика доповнюється стилістичними функціями, перебуваючи у контексті художнього твору.

Серед мистецьких функцій ми можемо виділити такі:

- характерологічна;
- функція створення ідіолекту;
- функція створення комічного ефекту;
- функція створення стилю [12, с. 27].

Характерологічна функція дуже близька до номінативної, яка називає предмети, об'єкти та явища. Однак, лексика, що несе в собі характерологічну функцію, не тільки називає реалії, а й одночасно дає оцінку і характеристику. Яскравим прикладом є прикметники порівняння, а також іменники зі зменшувально-пестливими або збільшувально-зневажливими суфіксами. Наприклад, такі суфікси як: *-let* (*book/booklet* – «книга/брошура»), *-kin* (*lamb/lambkin* – «вівця/овечка»), *y/-ie* (*Mammy* – «матуся», *Daddy* – «татусь») [39, с. 107].

Функція створення ідіолекту – це функція, яка допомагає автору твору створити свою унікальну, новаторську мову та стиль письма шляхом додавання до твору унікальних слів та виразів [13, с. 74].

Функція створення комічного ефекту відповідає за те, щоб надати твору комічності, додати гумору та гостроти. Оскільки основні форми комічного це: гумор, сатира, іронія, отже, автори найчастіше використовують стилістично марковану лексику саме додання твору яскравості і точності, щоб передати тонкий гумор якомога ємним та прямо.

Функція створення стилю, на нашу думку, є основною серед художніх функцій, оскільки саме вона показує до якого функційного стилю належить твір. Кожен функційний стиль має свої особливості та критерії вибору та підбору художніх форм та жанрів, проте саме за допомогою лексики автор чітко та ясно дає зрозуміти читачеві в якому стилі написано його твір [3, с. 33].

Отже, в художніх текстах стилістично маркована лексика, а саме зневажлива та груба лексика, виконує складне стилістичне завдання. В залежності від того, якого ефекту хоче автор, він висуває на перший план ту чи іншу функцію. У художньому творі всі перелічені функції значимі.

Однак, основними функціями, на нашу думку, є:

1. Комунікативна. Ця функція здійснюється завдяки тому, що експресивна мова є семіотичною, тобто знаковою, системою і передбачає, що всі учасники комунікації так чи інакше взаємодіють між собою та використовують ці знаки, зрозумілі лише певній групі, передачі інформації між собою.

2. Номінативна. Появі цієї функції допоміг «технічний бум» та прогрес у розвитку ІТ та Інтернету. Як ми вже згадували раніше, стилістично маркована лексика включає в себе сленг, саме використання сленгу допомагає описати і назвати різноманітні явища, при цьому не використовуючи лексеми літературної мови, але будучи їх синонімами.

3. Когнітивна функція стилістично маркованої мови може бути виявлена тільки коли лексеми несуть у собі додаткову інформацію, якої немає в словниках і завдяки цьому дати нове уявлення знань про навколишній світ [24, с. 222].

Варто також виділити додаткові функції, які є другорядними, проте відіграють роль при створенні художнього твору, як-то:

- Експресивна функція. Стилiстично маркована лексика та всі елементи, що входять до неї, висловлюють не тільки явища, а також будь-яке ставлення до них – позитивне, негативне, нейтральне, зарозуміле, зневажливе.

Відповідно, саме експресивна функція відповідає за висловлення думки суб'єкта до явищ. У лексемах обов'язкова присутність всіх типів конотацій, тобто емоційно-оцінного компонента. Проте найчастіше подібна конотація є іронічною чи сатиричною, що допомагає створити комічне у творі. Вирази, які використовує автор у цьому разі найчастіше мають синоніми та еквіваленти в літературному пласті мови, проте, літературні висловлювання не є настільки ємними та барвистими, щоб доцільно описати ситуацію, предмет чи людину. Експлітивна лексика містить у собі набагато більше емоційного забарвлення.

- Світоглядна функція. Ця функція проявляється найяскравіше у впливі вікових і професійних особливостей на мовлення учасників діалогу та певний «розподіл» до якогось соціального кола, рівня освіти і т.д. Це дає нам зрозуміти, що в реальному житті немає чіткого поділу і так званий «вищий

клас» соціуму не користуватиметься виключно літературними нормами мови, а «робочий клас» – соціальним, міським чи місцевим діалектом.

- Езотерична функція. Світоглядна функція безпосередньо пов'язана з езотеричною. Прояв саме цієї функції ми можемо спостерігати лише у специфічних прикладах, які мають досить закритий характер функціонування в протиставленні з літературною мовою. Тобто в цій функції використання стилістично маркованих виразів відображає почуття солідарності, ворожості чи глузливості по відношенню до сторонніх. Мовець вживає стилістично марковану лексику і з допомогою цієї функції хіба що відокремлює «своїх» і «чужих», проте, серед «своїх», оцінює учасників комунікації за допомогою пейоративних сленгізмів. Пейоративні вирази – це вирази, які містять негативну оцінку, що надає несхвальний відтінок значення [27, с. 98].

- Ідентифікаційна функція може називатися сигнальною і вона також пов'язана з езотеричною функцією. Основа цієї функції – це дати зрозуміти співрозмовнику, що стилістично маркована лексика (в нашому випадку сленг та жаргон) є так званим «кодом», який допомагає пізнати «свого», а також полегшує пошук потрібних людей і допомагає встановити контакт, тому що в ході розмови промовець подає сигнал і дає поняття про його соціальне становище [24, с. 223].

- Функція економії часу. Цей тип лексики допомагає заощаджувати час та місце. Засобами реалізації цієї функції є аббревіація, скорочення, а також різноманітні написи та скорочення у письмовій мові [8]. Різні висловлювання, які більш змістовно описують той чи інший процес за допомогою своєї емоційної оцінки, також допомагає заощадити час.

Таким чином, проаналізувавши та розглянувши всі можливі функції стилістично маркованого мовлення у художніх текстах, ми можемо сказати, що комунікативна функція є домінантною. Оскільки всі різновиди лексем, як і загалом лексичний запас мови, допомагають нам встановити комунікацію у суспільстві.

Оскільки слово – це мінімальна одиниця мови, яка несе сенс і прагматику, то і всі стилістично марковані елементи мають комунікативний потенціал.

Номінативну функцію ми також можемо спостерігати у всіх лексемах, тому що слово відбувається насамперед із названою метою та доказом необхідності вульгаризмів, сленгу, аргю є те, що велика кількість предметів та об'єктів мають у походженні своєї назви саме цей тип лексики.

Когнітивна функція також може бути застосовна, однак це зустрічається набагато рідше і, в основному, за допомогою метафори або метонімії. Досить велика кількість слів мають додаткове значення, яке ґрунтується на непрямому повному (метафоричному) або прямому частковому (метонімічному) перенесенні значень.

Також невід'ємною частиною стилістично маркованих елементів є експресія та емоційність. Більшість подібних лексем використовується людьми з метою емоційної розрядки (арго, наприклад) або досягнення ефекту новизни.

Але не варто забувати основну особливість: усі слова та висловлювання у стилістично забарвленій лексиці є своєрідними маркерами приналежності людини до різних соціальних, географічних, професійних груп, і ця особливість відображена у світоглядній, езотеричній та сигнальній функціях.

РОЗДІЛ 2 КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ

2.1 Сленг

Сленг в англійській мові становить третину слів розмовної лексики [40, с. 21]. Це явище неординарне, не допускає однозначної оцінки.

Розмовна лексика включає:

- загальноживані розмовні слова;
- сленг;
- жаргонізми;
- професіоналізм;
- діалектні слова;
- вульгарні слова;
- розмовно-вигадані слова та висловлювання.

Л. О. Ставицька [32] визначає місце сленгу у рамках розмовної лексики, поруч із вульгаризмами, діалектизмами та інші підкласами. Проте в ієрархії цього класу немає спеціально виділеного підкласу як аргю. Звідси бачимо, що однією з проблем дослідження стилістично маркованої англійської мови, традиційно названого сленгом, є встановлення йому диференціальних ознак.

Стилістична диференціація словника, особливо розмовної його частини, дуже тонка і складна справа, як вважає Л. О. Ставицька. «У стилістичному відношенні розмовна лексика дуже неоднорідна. Поки що у належності слова до тієї чи іншої стилістичної групи спостерігається різнобій. Лексикографи і лексикологи керувалися досі інтуїцією і було неможливо достовірно визначити, куди слід відносити ту чи іншу одиницю словника» [32, с. 16]. Труднощі розмежування лексико-стилістичних верств пояснюється також тим, що явища мови виступають лише в мовному потоці. Вилучаючи сленгізми з тексту, ми отримуємо штучні «препарати». У живому спілкуванні вони впливають на навколишні слова і самі знаходяться під їхнім впливом. Це особливо характерно для одиниць, що перебувають на стику двох лексико-

стилістичних груп і відрізняються частковим збігом ознак (яке в англійській мові називається *overlap*) [32, с. 38].

Відмінності між літературними, розмовними та деякими словами, що зараховуються до «сленгу», настільки важко визначити, що в авторитарних англійських та американських словниках з'являються подвійні стилістичні примітки: розмовна лексика чи сленг [2, с. 51]. Виникає питання, чи потрібно розмежовувати та розчленовувати всю цю нестандартну лексику. Здається, необхідність розмежування диктується, передусім, практичними потребами лексикографії. Без класифікації стилістично маркована лексика, що налічує в сучасній англійській мові близько 100 тисяч одиниць, виявляється важко доступною для практики складання словників та методики навчання. Перш ніж проводити розмежування на практиці, слід розробити та обґрунтувати цей поділ у теоретичному плані. Необхідне розмежування стилістично маркованої, а саме нестандартної лексики визнається рядом зарубіжних і вітчизняних лінгвістів, які у своїх роботах вказують на окремі ознаки, характерні для тих чи інших її різновидів.

Сленгізми мають бути відокремлені від жаргонізмів, діалектизмів, вульгаризмів, які зі значно більшими зусиллями потрапляють до загальноживаної розмовної лексики [28, с. 120]. Серед сленгізму Е. Патрідж розрізняє стандартний сленг і сленг, який відрізняється від стандартного. Дослідник вважає, що визначити точні лінії розмежування між цими групами майже неможливо [49, с. 39]. На його думку, в галузі лексики англійської мови існує така ієрархія: арго – сленг – колоквіалізм – літературні одиниці мови, де арго знаходиться на нижчому, а стандартна лексика на вищому рівні.

Дослідник Е. Патрідж розглядає сленг, як «випадкову сукупність лексем, яка відображає суспільну свідомість людей, що належать до певного соціального або професійного середовища» [49, с. 9].

Також дослідник вважає, що це явище почало формуватися ще в давні часи. Сленг був як в латинській, так і в грецькій мовах, адже люди завжди прагнули зробити мову більш активною та різноманітною. Вони прикрашали

її різними словами і фразами, переробляючи дивні для них «вчені» та офіційні слова в більш зрозумілу для себе мову. [49, с. 13]

У наш час є величезна кількість визначень сленгу. Як вважає вітчизняна дослідниця Л. О. Ставицька, «сленг – це різновид розмовної мови, яка оцінюється суспільством як неофіційна» [18, с. 40]

Розглянувши визначення сленгу, що надані у різних словниках (*Webster, The online Slang dictionary, Urban dictionary*), можна констатувати, що сленгу притаманні такі характеристики: приналежність до нелітературного пласта лексики; більш активне вживання подібних слів в усному мовленні; обмеженість використання контекстом та певними соціальними рамками [53, 54, 55].

Сленгова одиниця є репрезентантом практично всіх рівнів мови: лексичного, тому що відображає та фіксує певні знання про об'єкт, граматичного як реалізація певних правил використання у тексті; вона завжди володіє яскравою прагматикою – оцінним змістом та емоційним забарвленням [1, с. 2].

По відношенню до функційної складової сленгізмів можна виділити такі функції, як-то:

- комунікативна – перш за все сленг є способом мовленнєвої взаємодії;
- пізнавальна або когнітивна – більшість одиниць сленгової лексики містять в собі різні відомості;
- номінативна – сленг є лексичною підсистемою, де реаліям навколишньої дійсності присвоюються свої назви, що співіснують з лексичними одиницями літературної норми мови;
- виразна – емоційна маркована лексика, володіє такими властивостями як метафоричність, тонкість, спонтанність, комічний ефект;
- ідеологічна – мова перебуває під постійним впливом мовленнєвої специфіки вікового або професійного характеру, належить певній суспільній сфері, пов'язаній з рівнем освіченості і культури;

- конспіративна – своєрідність сленгу, що полягає в порівняно прихованій природі його функціонування на відміну від літературної мови;
- ідентифікаційна – сленг вважається таким собі «кодовим словом», що дає можливість розпізнати «своїх» серед інших;
- зберігаюча час – сленгова лексика дозволяє вкладатися в більш вузькі часові мовленнєві рамки. [7, с. 133; 10, с. 6].

До способів утворення сленгізмів зазвичай відносять:

- зворотне словотворення: *to crack wise – wisecrack* – «**ВІДКОЛОТИ** жарт», «гнати»;
- запозичення: *swami guy* – «мудра людина» (від санскр. “*swami*” – «що володіє собою»);
- афіксацію: *kludgy* (від ім. *kludge* – «ляп») – «тяп-ляп» («виконаний абияк»);
- стягнення: *gottem – got them*;
- абрєвіацію: *m8* – від англ. *mate*, що означає «товариш» або «напарник», іноді використовується в комп'ютерних іграх як англ. *meat* – «м'ясо», що означає «новачок»;
- **словоскладання (блендинг?)**: *user-friendly* – «зручний для користування інтерфейс», наприклад програми; *airhead* – «дебіл»; *boy-toy (не toy-boy?)* – «молодий коханець»;
- метафоризацію: *pull someone's socks up* – «пригнути»; *take the gem out of someone's doughnut* – «насолити»; *get wasted* – «напитися до немічного стану»;
- переосмислення: *party hard* – «відриватися до упаду»; *to friend-zone someone* – «зафрендзонити» будь-кого, що означає «відшити», «перевести в розряд друзів того, хто претендує на більше» [5, с. 74-76; с. 79].

Традиційна думка про те, що граматики сленгу відрізняється від граматики літературної мови лише спрощеністю, аж ніяк не вичерпує реальний стан речей. Априорі передбачається, що система частин мови у сленгу має повторювати відповідні утворення у загальній мові. Однак можна

вказати на відмінну від літературної мови часткову стратифікацію: виявлено частини мови, характерні для сленгу, та рідкісні у ньому. З іншого боку, виявлено функціональні відмінності окремих елементів таких класів одиниць. Так зокрема, у сучасному англійському сленгу числівники не є типовими, проте нумерологеми-сленгізми використовуються як вторинні продукти категоризації: сприйняття власне об'єкта та його співвідношення, різних зав'язків з іншими об'єктами домінує над сприйняттям характеристик образу (як якісних, так і кількісних).

Як виявилось, окремі граматичні класи можуть бути представлені в сленгу набагато ширше, ніж у літературній мові: слова категорії стану (безособово-предикативні прислівники) є досить характерними для сучасного молодіжного сленгу. Вочевидь, вони потрібні сленгу для позначення фізичного, психічного, зокрема і емоційного стану індивіда – ця область, яку сленг гранично деталізує. У сленгу детально представлені ті класи, що у літературній мові іноді вважаються малопродуктивними і навіть непродуктивними. Так, реліктовою та непоповнюваною групою іноді називають розряд збірних іменників [6, с. 13]. У зв'язку з цим привертає увагу розмаїття збірних імен у сленгу (зазвичай – мають негативну конотацію) і тенденція до поповнення цієї лексико-семантичної групи.

У сленгу широко поширені вигуки, характерною рисою яких є те, що вони (на відміну від недиференційованих загальномовних вигуків типу «ой»), здатних передавати різні емоції – від захоплення до відчаю) досить чітко діляться на позитивні та негативні по семантиці. Лексикографічна фіксація вигуків у словниках сленгу дозволяє говорити про системну характеристику цих одиниць, а також про облігаторність позитивних та негативних конотацій для елементів цього класу [15, с. 54].

Оскільки сленг є підсистемою загальнонаціональної мови, то в ньому закономірно представлені основні граматичні категорії літературної мови. У цьому відзначається деяка специфіка їх функціонування.

У сленгу відбувається зміна співвідношення граматичних та лексико-граматичних класів. Цей процес уражає сленг як елемент різних літературних мов, проте ступінь його значимості різна. Ступінь прояви процесу визначається специфікою граматичного ладу конкретної мови чи територіального випадку.

2.2 Жаргонізми та арго

Слово жаргон (фр. *Jargon*) виникло у французькій мові в XII столітті і спочатку означало «цвірінькання». Потім воно стало означати «незрозуміла мова», а ще пізніше – «зіпсована мова» [28, с. 120].

Під жаргоном та арго зазвичай розуміють діалекти, що складаються з елементів однієї або декількох мов, притаманні (зазвичай в усному спілкуванні) окремій соціальній групі з метою мовного відокремлення, відділення від інших частин цієї мовної спільності, іноді в якості таємних мов (наприклад, злодійський жаргон) [32, с. 124]. Для жаргону характерно не тільки деформація існуючих слів, а й численні запозичення.

Загальні сленгізми межують із жаргонізмами. Від загальних сленгізму жаргонізми відрізняються тим, що вони професійно співвіднесені і тому не є загальноживаними [14, с. 122]. Професійна співвіднесеність є провідною ознакою жаргонізмів. На відміну від загальних сленгізмів, жаргонізми негативно експресивні. Судячи з жаргонізмів, наведених у словнику Е. Патріджа [56], цей розряд стилістично «заниженої» лексики є найчисельнішим: він становить близько половини всієї сукупності нестандартної лексики англійської мови. Це пояснюється великою кількістю різноманітних професій, у кожній з яких використовуються свої жаргонізми. Як приклади можна навести жаргонізми з мови американських космонавтів: *bull horn* – «радіо»; *laundry bag* – «парашут»; *onion skin* – «останній двомильний шар земної атмосфери, де ще можна дихати»; *tin can* – «капсула, в якій космонавти здійснюють приводнення»; *Are you turtle?* – (умовно: ти

черепаха?) означає «чому мовчиш?»; *wilco* – (скорочено від *will comply*) означає «зрозумів, зроблю» [14, с. 124].

Жаргон, як і сленг, вживається в різних групах, які об'єднують людей за соціальним станом, за інтересами, хобі. До жаргону відносяться також лексика та фразеологія умовних соціальних груп. Необхідно відзначити професійні жаргони, які виникають на базі науково-технічної мови. Вміле вживання професійного жаргону здатне внести в офіційне мовлення жвавість, насиченість, а також допоможе продемонструвати розуміння предмета, характерне для професіонала, що має регулярний і безпосередній контакт з робочим середовищем. Це можуть бути як і слова, які стосуються злочинського жаргону, наприклад, *barker* – в значенні «револьвер» [52, с. 23], *to crush* – «втєкти» [52, с. 39]; так і лексика, що належать до інших жаргонів, наприклад, *knitting needle* – «шабля» (з військової лексики) [53]; *to eat the ginger* – «виступати в кращій ролі»; *smacking* – «має величезний успіх» [57, с. 340]; *dark* (буквально «темний») в значенні «закритий» (з театральної лексики) [53]; *sleeper* – «курс лекцій» (зі студентського лексики) [54].

Термін «жаргон» характеризується наявністю функції «скритності», прагнення носіїв відокремитися від суспільства, зокрема і з допомогою мови. Однак терміни «сленг» і «жаргон» функціують як синоніми у значенні «мова, властива окремій групі людей», у зв'язку з чим ці поняття найчастіше поєднуються [33, с. 7]. Однак існують різні причини їх виникнення, а отже, і різні функції. Говорячи про сленг, слід відзначити бажання того, хто говорить виразитися найбільш барвисто і образно, щоб відповідати моді і сучасним тенденціям, тоді як жаргон використовується з метою конспірації, коли той, хто говорить, прагне спілкуватися серед інших людей і не бути зрозумілим оточуючими.

Майже всі дослідники доходять висновку, що серед ієрархії жаргонізмів чітко виділяється група професійного жаргону. Щоб уявити, що таке професійний жаргон, потрібно з'ясувати відповідності між поняттями професійного жаргону «термін» і «діалектизм».

Термін є підкласом літературної лексики, слово або словосполучення, яке точно позначає якесь поняття, що застосовується в науці, техніці, мистецтві. Терміни в більшості випадків однозначні та позбавлені експресивності.

Діалектизм, навпаки, разом із жаргонізмами входить у клас нейтральної лексики. Діалектизм – це слова з різних діалектів, нерідко використовуються в мові художньої літератури, для створення місцевого колориту [35, с 19]. Часто представники будь-якої професії користуються не лише певними термінами, а й діалектними словами та виразами. Отже, ці поняття близькі, але з тотожні, оскільки вони характеризують різні сторони певної професійної діяльності. Слід зазначити, що багато вітчизняних дослідників ототожнюють поняття професійного жаргону з просторіччями і називають його професійним просторіччям, що теж негативно позначається на виявленні сутності цього поняття [14, с 123].

Як підсистема мови, стилістично маркована лексика еволюціонує разом із структурою мови. Арго входить до її складу і є одним із найдавніших експресивних пластів, оскільки його виникнення безпосередньо пов'язане з появою злочинності та професійних жаргонів.

Відповідно до Webster Dictionary [53] термін арго можна трактувати як «спеціальна мова або жаргон, або злодійська мова, або мова волоцюг; злодійський кент, отже, кент, жаргон чи спеціальний словник будь-якого класу чи групи; сленг».

Зазначимо, що для позначення одного й того ж лінгвістичного феномену вітчизняні та зарубіжні вчені використовують різні терміни. Так, для позначення англійського арго у закордонній лінгвістиці традиційно використовується термін «кент» [29, с. 61]. У нашій роботі ми також дотримуватимемося термінології, прийнятої у вітчизняній лінгвістиці, і вживатимемо термін «арго» для визначення соціальної детермінованої лексичної системи, що обслуговує кримінальну субкультуру, виконує ряд

функцій, серед яких особливо виділяються конспіративна та емоційно-експресивна.

Зрозуміла для вузької соціально обумовленої групи мова, аргю виступає універсальним засобом спілкування і повною мірою здатна передавати картину світу її носіїв з урахуванням специфіки національного менталітету. Лексикон аргю експлікує аксіологію представників злочинного світу [32, с. 155]. І хоча арготична картина світу відрізняється відносною бідністю за змістом, так як емоції, що виражаються, не відрізняються різноманітністю (образа, критика, закид і т.д.), у плані експресії вона характеризується високою інтенсивністю.

Отже, жаргон виступає як код, яким володіє обмежена кількість людей, що суворо його охороняють. Сленг – це некодифікована мова, що вільно використовується широким колом осіб у різних ситуаціях.

До відмітних особливостей жаргону від літературної мови відносять специфічну лексику та фразеологію; яскраво забарвлені, експресивні звороти; максимальне використання словотворчих форм; відсутність власних фонетичних систем; непідкорення правилам граматики. [8]

Таким чином, ми вважаємо, що жаргон представляє один із пластів лексики, який разом з арготизмами становить підрозряд спеціального сленгу, що поряд з іншими підкласами (загальний сленг, колоквиалізм, вульгаризм) входить до класу нестандартної лексики. При цьому жаргон слід відрізнити від:

1. Слів та виразів загального сленгу, під якими розуміють нестандартні слова та вирази англійської мови, які вживаються як експресивні синоніми лексичних одиниць стандартної мови.

2. Арготизмів, які є словами та висловлюваннями, що вживаються в екзотеричних цілях у розмовній мові представників злочинного світу та декласованих елементів.

3. Вульгаризмів, які представляють нецензурні слова та висловлювання, а також лайливі слова та дуже грубі прокляття, що викликають протест у слухачів.

2.3 Ненормативна лексика, вульгаризми

Ненормативна лексика – це експресивна, оцінно-виразна лексика, що історично виникла як порушення табу, до якої відносяться вульгаризми, лайливі вирази, інвективи, обсценна лексика [34, с. 11].

Об'ємним компонентом ненормативної лексики є вульгаризми. Вульгаризми характеризуються максимальною стилістичною заниженістю та інтенсивністю емоційного маркування. В уявленні носіїв мовної культури вульгаризми – це лексика, що володіє непристойною конотацією.

Як відомо, термін вульгаризм має цілий ряд тлумачень. Т. Харлі, наприклад, вважає, що під цей термін зазвичай підпадають народні слова та вирази, нечемні слова, сільська мова і, нарешті, грубі слова та вирази, «які в силу свого непристойного характеру перебувають на межі між лексикою, що заносять до словника, і такою, що, задля дотримання пристойності, має залишитися поза словником» [45, с. 68].

У свою чергу, Т. МакЕнері обмежує значення терміну «вульгаризми», зазначаючи, що вони бувають двох видів: слова нав'язані одному соціальному класу нижчим класом або такі, що завезені з «торгівлі до вітальні» – як правило, хороші, хоча іноді непотрібні; і вульгаризми – слова, які, належать або до діалекту, або до звичайної ідіоматичної мови. Вони позначають такі об'єкти, процеси, функції, дії або тенденції, про які зазвичай не згадують ввічливі люди, та які майже ніколи не вживаються під цими назвами у колі поважних людей вищого, середнього, або нижчого класу [47, с. 154].

Л. Ставицька виділяє 2 групи вульгаризмів:

- лайка, прокляття – необсценні лайки та висловлювання, що фігурують з відповідним маркером лайка у словниках, посили, прокляття, недобрі

побажання, закляття, а також слова з ремаркою зневаж., вульг., фам., які стають потенційно лайливими словами, здатні за деяких комунікативно-прагматичних умов функціонувати в лайці з метою образи;

- обценізви, сексуалізми, евфемізми, які включають непристойні, нецензурні слова та фразеологізми, але також і прокляття, закляття, посили, що мають обценну лексику [34, с. 7-8].

Вульгаризми досить обмежені у вживанні. Ці грубі слова з сильним емоційним зневажливим навантаженням є неприпустимими для ввічливого спілкування за законами суспільної етики. Однак остання змінюється з плином часу і, відповідно, слова, що колись вважалися вульгарними, сьогодні є цілком прийнятними в суспільстві. Наприклад, такі слова, як *bloody, damned, cursed, hell of*, які раніше були виключені з літературної та розмовної англійської мови, зараз не тільки вітаються, а й через часте вживання втратили більшу частину свого емоційного впливу [36, с. 38].

Згідно з працею Т. Джея, аналіз записаних науковцем розмов показує, що в середньому приблизно 80–90 слів, які людина говорить щодня – від 0,5% до 0,7% усіх слів – є ненормативною лексикою, їх використання варіюється від 0% до 3,4%. Для порівняння, займенники множини від першої особи (ми, нас, наші) складають 1% вимовлених слів. [46, с. 154–155]

Функції вульгаризмів в цілому зводяться до двох основних – емотивної та дисфемістичної («погіршення» денотату за рахунок більш негативного асоціату), а їх експресія ґрунтується «на суперечності між лінгвоетичними нормами суспільства та непристойним змістом вульгаризмів» [52, с. 121].

Лінгвісти розділяють поняття ненормативна лексика і табуйована лексика від обценної лексики, адже остання є лише одним з видів цих двох лінгвістичних феноменів.

Обценна лексика (нецензурні вислови, нецензурна лайка) – від англ. *obscene* (непристойний, брудний, безсоромний), яке, в свою чергу, походить від лат. *obscenus* (огидний, непристойний) – сегмент лайливої лексики, що включає грубі (частіше «непристойно мерзенні», вульгарні) лайливі вирази,

які виражають спонтанну мовленнєву реакцію на несподівану (зазвичай неприємну) ситуацію [51, с. 129].

До пласту обценної лексики можна віднести слова, які стосуються видільної функції організму та пов'язані з частинами тіла, наприклад, *shit, piss*. Зазвичай їх заміняють на більш ввічливі вирази з відповідним значенням, або евфемізми, наприклад, *to go to the lavatory* – «сходити в туалет». А також слова, пов'язані з сексуальністю та геніталіями, наприклад, *fuck, cunt*.

У сучасній західноєвропейській та американській прозі більшість слів, які раніше вважалися вульгарними та непристойними для спілкування в суспільстві, включаючи “*four-letter words*”, стали прийнятними для існуючої моралі, етичних стандартів та цензури [41, с. 344]. Слова-вульгаризми можна зустріти у прямій мові персонажів художніх творів. Призначення їхнє таке ж, що і у вигуків – передавати сильні емоції (роздратування, гніву тощо).

Проте, слід зауважити, що й досі існує так звана табуйована лексика. Серед 24 англійських табуйованих слів 10 вважаються вкрай непристойними [9, с. 190]. Це, як правило, лайливі слова, такі як *riff-raff* (образливе звернення до людей, що стоять на нижчій соціальній драбині, «покидьки суспільства»), а також принизливі назви національностей та етнічних груп, відомі як *racial slur*, наприклад *yellow* (образливе слово, описує людей з країн Південно-Східної Азії), *nigger* образливе «негр», *chupati* для «індус», *paki* для «пакистанець», *kraut* для «німець» і т. д. [18, с. 137] За даними досліджень В. Різуна, мова расизму та нетерпимості не отримала б схвалення від британських радіослухачів і телеглядачів, і ці слова однозначно сприймаються як такі, що принижують та ображають. У масовому сприйнятті, расистські слова мають найбільш несприятливий вплив, маючи сильнішу негативну конотацію аніж звичайна лайка. [27, с. 161]

До табуйованої лексики також можна віднести так звані прокляття та богохульства. Богохульство – це будь-який образливий акт, слово чи намір щодо Бога або святині. Непристойну конотацію мають багато богохульств та прокльонів зі згадуванням релігійних термінів [41, с. 344]. Богохульні

прокляття функціонально близькі вигукам і виступають як своєрідні стилістично підсилювальні форми для вираження певних емоцій, найчастіше негативних, під впливом якихось стимулюючих подразників. Деякі богохульства іноді відхиляються від вихідної фонетичної моделі, перетворюючись в структурно позначені утворення [42, с. 214].

Прикладом може служити вираз *bleeding Christ*. Важливо відзначити, що тонка градація англійських богохульств зазвичай не враховується в українському перекладі, де в основному все зводиться до виразів «чорт забирай» або «чорт з ним / нею».

Таким чином, вульгаризми характеризуються максимальною «заниженістю стилю» та інтенсивністю емоційної оцінки. У розумінні носіїв мовної культури вульгаризми – це лексика, що має непристойну конотацію. В нашій роботі, ми притримуємося класифікації Л. О. Ставицької, яка поділяє вульгаризми на дві групи: обценізми та необценна лайка.

РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

3.1. Проблематика перекладу стилістично маркованої лексики з англійської мови на українську

Багато авторів художніх творів, сценаристи, режисери використовують неформальну лексику, щоб надати образності, спонтанності, емоційності мовлення, для того щоб оживити вигадану ситуацію, дати глибоку характеристику героя, яка часом може бути репрезентована однією субстандартною одиницею і нести в собі все світорозуміння цього персонажа. В. Бурбело підкреслює, що стилістично маркована лексика відрізняється від стандартної літературної мови яка особливо проявляється при порівнянні вживаних одиниць цієї лексики в різних культурах [4, с. 81].

Художній переклад багато в чому залежить від оригіналу та водночас має відносну самостійність, тому що стає фактом мови, на яку перекладається той чи інший матеріал. У зв'язку з цим освоєння одного і того ж твору (його переклад) у різних культурах має свою специфіку, свої відмінності та історію. Не тільки оригінал і переклад відрізняються характером осмислення, соціальним значенням та репутацією, але й різномовні, а також різночасові переклади одного й того самого літературного джерела мають свої особливості [1, с. 14].

Крім того, відносна еквівалентність (не кажучи вже про «неперекладність тексту») художнього перекладу оригіналу може бути викликана низкою причин: своєрідністю сприйняття оригіналу перекладачем, різносистемністю мов. Виявляється також індивідуальність перекладача, яка визначається його художнім сприйняттям, належністю до певного культурно-етнічного середовища, специфікою підбору тих чи інших мовних засобів [38, с. 444].

Переклад стилістично маркованої лексики становить особливі труднощі та потребує окремого підходу. У тих випадках, коли вихідне висловлювання побудоване з використанням розмовних, стилістично занижених та просторових елементів, у тексті перекладу мовна асиметрія виявляється особливо чітко.

Під час перекладу стилістично маркованої лексики часто виникають труднощі через соціально-культурні норми, які необхідно брати до уваги під час перекладі цієї лексики. Особливо важким є переклад поезії, оскільки потрібно передати не тільки зміст, а й почуття, які буває важко зрозуміти як читачеві, так і перекладачеві. Неможливо реалізувати поетичний переклад без втрат. Кожен раз перекладачеві необхідно здійснювати вибір і щось приносити в жертву. У деяких випадках це можуть бути формальні дані, іноді – вибір стилістично нейтральної одиниці на перевагу емоційній забарвленості.

Варто зауважити, що ступінь співвідношення експресії іншомовної та рідної лексики є в наш час досить складним питання з огляду на проблеми перекладу подібних лексичних одиниць перекладачами іншомовної літератури та кіно [16, с. 340]. Найчастіше перекладачі, враховуючи подібну розбіжність ступеня експресії, дають переклад менш експресивними еквівалентами української мови.

Так фраза “*What the fuck are you doing here?*” часто перекладається як «Що, чорт би побирай, ти тут робиш?».

З. Б. Лановик зауважує, що питання щодо використання ненормативної лексики в перекладах досить непросте: «Недруковане слово в Америці і нецензурне слово у нас – це зовсім різні речі. Американська ідіоматика значно менш експресивна, ніж українська» [20, с. 258]

Отже, формування та розвиток функційних стилів у різних мовних традиціях іде своїм певним шляхом, виявляючи як лінгвістичні та стилістичні подібності, так і відмінності. Без урахування експресивно-стилістичних особливостей оригіналу адекватний переклад неможливий. Крім того, під дією

контексту та мовної ситуації навіть стилістично нейтральний текст часто набуває помітного експресивного звучання.

Підібрати український еквівалент стилістично маркованим одиницям (особливо, сленгізмам та жаргонізмам) мови оригіналу досить важко, не кажучи про те, що в деяких випадках взагалі неможливо. При відсутності відповідного аналогу в українській мові, перекладачі прибігають до описового способу перекладу.

Фундаментальними способами перекладу стилістично маркованої лексики є «інтерлінеарний» та «трансформаційний».

Розглянемо, наприклад, сленговий вираз “*I just don't give a flying shit about him*”. Інтерпретувати цей вислів інтерлінеарно, тобто буквально, було б неприйнятним, оскільки це призвело б, по-перше, до порушення норм мови перекладу, а по-друге, порушило б відповідні комунікативні стандарти. Також, враховуючи різницю у комунікативних стандартах двох мов, слід зазначити, що в нинішній американській версії розмовної англійської мови використання таких лексем, як *flying shit*, вважається більш прийнятним, ніж в українській мові, де використання такого роду одиниць найчастіше неприпустимо. Отриманий український еквівалент подібної стилістично маркованої лексики вважається більш безтактним, ніж вихідне слово. З огляду на це, етично вірним перекладом такого роду висловлювання вважається таке: «*Та мені просто наплювати на нього*». В перекладі використовується розмовна, але не сленгова лексема.

У той самий час перекладач, зазвичай схильний передавати сленг сленгом, підшукуючи український еквівалент вихідної сленгової одиниці. Наприклад: “*Ditch it, man. Call in sick*“. – «*Забий на уроки. Прикинись хворим*».

У переважній більшості випадків перекладачі, звичайно, керуються трансформаційним перекладацьким способом, застосовуючи різноманітні лексико-граматичні трансформації. Адекватність такого перекладу забезпечується, крім того, прийняттям до уваги стилістичних особливостей оригіналу, бо варіант перекладу має на меті відтворення стилістичної

складової вихідного тексту. У випадках лексичних заміщень проводиться заміщення певних лексем мови оригіналу лексемами з мови перекладу, які не вважаються їх лексичними аналогами в системі мови, інакше кажучи, відібрані окремо, вони мають іншу семантику, ніж відображені ними в перекладі лексеми в оригіналі [17, с. 61]. Йдеться про прийоми, як-то:

- конкретизація: “*Someone messed him up yesterday*” – «Хтось дав йому по морді вчора»;
- генералізація: “*Hey, anyways, thanks for the toke*” – «Ну гаразд, дякую за дурь» (“*toke*” – це лише «затяжка»);
- модуляція чи логічний розвиток: “*She is wasted now*” – «Вона напилася» (вона напилася, тому вона зараз п'яна);
- описовий переклад: “*I'm sorry, but I don't have the best poker face these days where that's concerned*” – «І ти вже вибач, але коли мова заходить про тебе, мені важко стримати емоції»;
- компенсація: “*He has just spat on my shoes! What a fool!*” – «Він щойно плюнув мені на черевики! Оце чмошник!».

3.2. Особливості перекладу жаргонізмів на прикладі роману Стівена Кінга

Для перекладу нестандартної лексики можна використовувати ті ж способи перекладу, що і для літературної лексики, але під час перекладу, наприклад, жаргонної лексики особливу роль грають «фонові знання» про жаргонах. Перекладач повинен володіти інформацією про ситуацію вживання відповідного жаргону. На жаль, сучасні двомовні словники подібну інформацію не надають в достатній мірі, і це в деякій мірі ускладнює роботу перекладача.

При перекладі ненормативної лексики перекладач повинен спочатку визначити, до якого регістру заниженої лексики належить слово мови оригіналу. Тільки після цього він повинен шукати найбільш прийнятні

еквіваленти у рідній мові. При цьому дуже важливо враховувати те, що слово з мови-джерела, яке належить до одного регістру стилістично маркованої лексики, при перекладі, тобто при заміні його еквівалентом з рідної мови, може перейти в інший регістр [37, с. 484]. Наприклад, просторічне слово може перейти в розмовно-фамільярне слово. Сленг може перейти в вульгаризм, жаргон – в просторічно-розмовне слово. Може змінитися і оцінно-семантичний компонент. В цьому випадку лексична одиниця, що не несе негативного відтінку в оригінальному тексті, в перекладі набуває його або навпаки.

При аналізі перекладів творів американських авторів на українську мову можна відзначити той факт, що в мові перекладу частотність застосування жаргонної лексики превалює над частотністю використання жаргону в мові оригіналу. Перекладачі при відтворенні стилістично нейтральних слів першотвору використовують експресивно забарвлені українські слова. З цього питання С. Є. Максимов у своїй роботі «Практичний курс перекладу» [22] пише про те, що українська лексика більш експресивна ніж англійська. Українська лексика поряд з більш яскраво вираженою експресивністю також відрізняється і більшою конкретністю. При перекладі відбувається лексична трансформація – конкретизація значень. Англійські дієслова дії часто вимагають більш конкретного і точного розкриття їх значення в перекладі, при цьому українське дієслово буде набагато емоційніше та виразне, ніж англійське [22, с. 133].

Перекладачі можуть використовувати жаргонні слова при передачі стилістично нейтральних слів, наприклад в діалозі англомовної злочинного середовища. Цей троп називають дисфемізмом. Дисфемізм — це троп, протилежний до евфемізму. Він полягає у вживанні більш грубого, вульгарного слова чи вислову замість емоційно і стилістично нейтрального, напр. пика замість обличчя. Переклад з використанням дисфемізмів доцільний в багатьох випадках і повинен застосовуватися для того, щоб, наприклад,

іншомовне злочинне середовище адекватно сприймалася україномовними читачами з урахуванням значної експресивності української мови.

Для аналізу ми обрали переклад на українську твору американського письменника-белетриста Стівена Кінга “*Drawing of the three*”.

(7) – *‘From time to time I need an antidote’, Eddie said.*

– *‘From what?’*

– *‘Your **face**’.* (7, с. 267)

(4) – *Мені час від часу потрібно протиотруту.*

– *Від чого?*

– *Від твоєї **пики**.* (4, с. 267)

(3) – *Мені час від часу потрібно протиотруту, - сказав Едді.*

– *Проти чого?*

– *Проти вашої **фізіономії**.* (3, с. 269)

В наведених прикладах стилістично нейтральне слово “*face*” «обличчя / лице» перекладено в останньому виданні експресивним жаргонним словом «пика». Функція наведеного жаргону полягає в зображенні мовленнєвої характеристики головного героя, для додання його мови жвавості, яскравості, соковитості. В першому, більш ранньому перекладі, використовують емоційно забарвлене слово «фізіономія». Це слово не належить до лексичному шару жаргону, але вживання цього явно стилістично маркованого слова в мові демонструє фамільярність, зневагу, презирство говорить по відношенню до предмета промови. Обидва переклади можна вважати адекватними, оскільки слова належать наркоману Едді, затриманому митниками. Перекладач, таким чином, спробувала передати атмосферу, яка присутня в оригіналі. Використання слова «обличчя» або «лице» під час перекладу не вплинуло б на досягнення поставленої мети.

(7) – *‘Mr Balazar thought it would be better to make sure you guys had a clean **place**, Jack said without looking around’.* (7, с. 123)

(4) – *Містер Балазар подумав, що для всіх буде краще, якщо **на хаті** у вас буде чисто, - пояснив не повернувши голови Джек.* (4, с. 123)

(3) – *Містер Балазар подумав, що буде краще, якщо у вас в квартирі, хлопці, все буде чистенько, - сказав Джек, не обертаючись.* (3, с. 122)

У перекладі цієї репліки особливо вдало застосований жаргон «хата» в третьому виданні. Слово «квартира», яке вибрано перекладачем раніше за методом конкретизації (заміна слова з широким значенням “*place*” – «місце» на слово з вузьким значенням «квартира») не передають ту інтонацію, яка присутня в оригіналі. Репліка належить злочинцеві Джеку, і для того щоб вона була адекватно сприйнята україномовними читачами краще застосовувати слово «хата», ніж «квартира».

Далі необхідно звернути увагу на велику кількість просторових форм лексичних одиниць у тексті роману С. Кінга «Довгий шлях». Незважаючи на їх велику кількість (*a lotta, I gonna, whozat, wassamatter, fella, I wanna, to give 'em, is pickin' 'em up and layin' 'em down*) перекладач майже не вдається до використання прийому компенсації для передачі розмовного відтінку. Так, наприклад, наступний уривок можна було б перекласти, на наш погляд, так:

(5) “*You a religious fella?*” *Baker asked Garrety* (5, p.184).

– *Ти шо – віруючий? – Запитав Бейкер у Герретті.*

Перекладач же вдається до прийому опущення:

(1) – *Ти віруючий? – спитав Бейкер Геретті.* (1, с. 181)

На наш погляд, цей прийом недоречний у наявному контексті, оскільки відбувається стилістична нейтралізація лексеми, а, відповідно, не виконується до кінця прагматичне завдання, передбачуване у вихідному тексті.

(5) *A few minutes later Davidson joined the group and told them about the timeshe got drunk at the Steubenville State Fair and crawled into the **hoochie-kooch tent and got biffed** in the head by a **big fat momma** wearing nothing but a **G-string*** (5, p.201).

(1) *Через кілька хвилин до групи приєднався Дейвідсон і почав розповідати про те, як одного разу на Стебенвільському ярмарку він напився, п'яним заповз у **намет, де торгували спиртним**, і там його **двинула по голові якась жирна матрона*** (1, с. 197).

Варто зазначити, що, надавши експліцитний переклад слова *hochie-kooch*, перекладач обрав перше значення цієї лексеми, тобто, намет, де торгують алкоголем. Однак контекст може вказувати і на друге значення вихідного слова – кімната, де повія приймає клієнта: жінка була оголена, що явно не відповідає образу продавця у «відкритому наметі, де торгують алкоголем», а слово “*momma*” (похідне від “*mother*”), яке було перекладено за допомогою прийому контекстуальної заміни – «матрона», еквівалентно “*Madam*” – «бендерша, розпорядниця у борделі (зазвичай стара повія)». Та й сама поведінка жінки, що спочатку вдарила підлітка за раптове вторгнення, а потім дозволила йому доторкнутися до свого тіла, явно вказує на певний рід заняття. Мабуть, саме тому перекладач зовсім опускає ту частину контексту, яка б змусила читача засумніватися в адекватності запропонованого перекладу: *wearing nothing but a G-string*. Також необхідно зазначити, що вираз “*got biffed*” був перекладений регулярною відповідністю з подібною заниженою стилістикою – «двинула». Усі використані трансформації перекладач застосував з метою зберегти вихідне «занижене» стилістичне забарвлення контексту, оскільки цей приклад є уривком із розмови підлітків. Тому необхідно було передати всі особливості молодіжної мови у тексті перекладу.

Одна з особливостей англійської мови полягає в тому, що жаргони характеризуються не тільки своєрідним слововживанням, а й граматичними і фонетичними відхиленнями від літературних норм. Перекладачі застосовують метод компенсації. Доводиться вдаватися до цього прийому перекладу досить часто, оскільки певні елементи англійської мови не мають точних або будь-яких інших еквівалентів в українській мові. Цей метод застосовується для того, щоб заповнити семантичну або стилістичну втрату для передачі сенсу і стилістичного забарвлення тексту в цілому.

Як приклад, переклад на українську мову вищевказаного твору.

(7) “*Doan you be touching me wid dat thing! Doan you be touching me wid no water from where them **poison things** come from! **Git** it away! **Git** it away!*” (7, с. 310)

(3) «*Не торкайся до мене цією **штукою!** З цієї води **звірюки** вилазять отруйні, а ти зібрався нею рану! Забери! Забери!*» (3, с. 309)

(4) «*Не чіпай, не смій, забери цю **фігню!** Не смій в мене **тикати** всякою **поганню**, з цієї води отруйні тварини вилазять! Не чіпай! Забери! Забери!*» (4, с. 312)

В наведеному прикладі “*doan*”, “*wid*”, “*dat*” і “*git*” є порушеннями правильності літературної норми. Така мова характеризує представників нижчого статусу суспільства і сприймається як жаргонна. Перекладачі залишають поза передачею при перекладі фонетичні спотворення, адже для української мови подібне явище не характерно. Однак перекладач компенсують це тим, що використовує просторіччя, які властиві для цього прошарку суспільства: «штукою», «вилазять», «тикати». Крім того, перекладач в більш пізньому виданні компенсує фонетичні відхилення жаргонними словами «фігня», «погань». Так перекладачі справляються із завданням і дають цілком адекватний переклад.

В цілому, переклад ненормативної лексики дуже кропітка і нелегка праця. Під час перекладу жаргонів з англійської мови на українську перекладач повинен зуміти підібрати аналогічний український жаргон, що володіє приблизно такою же експресивністю, як і в англійській мові. Перекладач, перекладаючи ненормативну лексику, повинен максимально наблизити вихідний результат з оригіналом. Від адекватного, точного перекладу стилістично маркованої лексики залежить доля твору на мові перекладу.

3.2. Специфіка перекладу вульгаризмів та обценної лексики на прикладі роману Стівена Кінга

Сьогодні у літературі, бульварних газетах та журналах, але особливо на сторінках інтернету зникли заборони на лайливу лексику. В електронних книгах, що пропонуються глобальною павутиною, можна виявити і вульгарну обценну лексику, яка вводить читача в замішання.

У сучасній белетристиці обценна лексика використовується у певних стилістичних цілях. Це експресивно виділені слова, створюють ефект екстремальності, конфліктності, афективності. Така лексика використовується для передачі стресового стану особистості, надання його мови жвавості, яскравості, соковитості. Вона відрізняється чіткою лінгво-національною та соціальною специфікою, часто використовується у художній літературі для створення особливого колориту та образної характеристики персонажа.

Найчастіше обценну лексику ми можемо спостерігати у перекладах творів зарубіжних авторів. Ця проблема потребує особливої уваги. Поводження з грубою, вульгарною, нецензурною лексикою, яка існує нині в англійській та американській белетристиці, є важливою проблемою і вимагає від перекладачів великого такту при перекладі. Часто перекладачі під час перекладу творів американських авторів українською роблять серйозні помилки. Наприклад, в американському варіанті англійської мови вживання лайливих слів, таких як *shit*, *fuck*, є нормою. В українській мові застосування аналогічних слів неприйнятне, оскільки українські еквіваленти цих англійських слів набагато експресивніші та грубіші. Буквальний переклад у такому разі порушує узуальні норми української мови, оскільки перекладач має справу з відмінностями комунікативних норм двох мов. Саме тому для досягнення адекватного перекладу недостатньо знання лише двох мов. Крім цього, треба знати етнокультурні особливості народів, які говорять мовою, з якої перекладають. Дуже важливо дотримуватися законів перекладу,

враховувати вимоги, що пред'являються суспільством до перекладу та перекладача.

Вищезгадана нецензурна лексична одиниця “*fuck*” у формі дієслова означає: «мати статеві відносини». Крім того, воно використовується і в інших граматичних формах: прикметника, іменника, прислівника та вигуки при описі неприємної людини або події. Прикметник “*fucking*” іноді використовується у мові посилення експресивності. Вживання “*fuck*” вважається непристойним і розцінюється як образа в офіційних, політичних і культурних колах. З іншого боку, це слово може сприйматися спокійно і навіть в певній мірі може бути очікуваним в неформальному спілкуванні, або ж у ліберально налаштованих культурних групах [5].

Слово “*fuck*” використовується не тільки в сексуальному контексті, воно може бути застосоване для опису різних ситуацій, вираження різних почуттів та емоцій. Це слово можна використовувати в різному контексті та з різною інтонацією, ним можна висловити:

- біль: “*oh fuck! It hurts*” – «Чорт! Боляче!»;
- задоволення: “*it fucking couldn't be happier*” – «щасливий як ніколи»;
- захоплення: “*He is a terrific fuck*” – «він просто офігенний чувак»;
“*She is fucking beautiful*” – «вона офігенно красива»;
- ненависть: “*He's a fucking asshole*” – «та він просто довбаний засранець»;
- роздратування: “*shut that fucking door*” – «зачини ці довбані двері»;
- жаль: “*O no! I'm fucked now*” – «О ні! Я облажався»;
- погроза: “*Don't fuck with me little boy*” – «Не зв'яжуйся зі мною сопляк!»;
- здивування: “*How the fuck did you do that?*” – «Як ти, чорт забирай, це зробив?

Однак лексична одиниця “*fuck*” у багатьох роботах перекладачів передається із застосуванням недоречної обценної лексики.

Як приклад можна навести переклад українською мовою твори американського письменника-белетриста Стівена Кінга “*Drawing of the three*”. Існує кілька версій перекладу цього твору, а точніше, раннє та пізнє видання. Загалом, зіставляючи оригінал із перекладами, можна сказати, що перекладач успішно впоралася з цією роботою. Перекладач зуміла передати всі смислові нюанси роману та інтонацію, атмосферу, які присутні в оригіналі. Переклади захоплюють читача і сприймаються легко. Однак у двох версіях перекладу є неточності та перекладацькі помилки.

Серйозні помилки при перекладі лексикою одиниці “*fuck*”, в цьому разі, в пізнішому виданні перекладу.

(7) “*Never mind my **fuck**ing arms!*” *palid apparition told him. “Take off your shirt and get rid of it!”* (7, p. 82)

(3) – *Забудь про мої руки!* – *прошинів блідий примара, – знімай сорочину і віддирай цю штуку.* (3, с. 83)

(4) – *Від’їбись від моїх рук, зрозумів?* – *сказало йому бліде бачення. – Знімай сорочку та відчеплюй ці штуки!* (4, с. 84)

З прикладу можна побачити, що перекладач в виданні 2007 року застосовує метод опущення та евфемізації, тобто під час перекладу вона опускає слово “*fuck*ing”, яке несе грубу експресію. Але це не означає, що перекладач прирікає переклад бути сухим та безбарвним. Для відтворення інтонації оригіналу вона застосовує слова властиві просторіччя: «сорочина», «штука». В виданні 2013 року, перекладачка вирішала використати обценну лексику, яка дещо недоречна у цьому прикладі. Недоречність подібного вульгаризму полягає в тому, що англійське лайливе слово “*fuck*ing” не несе такої сильної та грубої експресії, як та одиниця, яку при перекладі пропонують перекладачка. Понад те, ресурси української мови настільки багаті, що дозволяють, не впадаючи у вульгарність, соковито і яскраво висловити найгрубішу іншомовну лайку. Отже, в цьому випадку, ми вважаємо більш прийнятним першу версію перекладу роману.

(7) “**Get out of here kid**”, Eddie said. “You were never here, you never saw nothing or no one. **Fuck off**”. (7, p. 129)

(3) – **Давай** звідси, **малюк**, - крикнув йому Едді. – Тебе тут не було, ти нічого не бачив. **Вали**. (3, с. 129)

(4) – **Мотай** звідси, **пацан**, – сказав Едді. – Тебе тут ніколи не було, ти нікого й нічого в очі не бачив. **Давай, пиздуй** звідси. (4, с. 130)

У наведеному прикладі уривок з оригіналу містить експресивно виражене лайлива фраза *fuck off*. Але, ця лексична одиниця цілком спокійно і дуже часто застосовується носіями американської культури у значенні «відвали», «котись звідси» незалежно від вікової категорії. Проте перекладач пропонує досить грубий варіант перекладу цього фразеологічного дієслова. Можливо, перекладач виходить з того, що українська мова відрізняється від англійської значною експресивністю, проте в першому варіанті перекладу відбувається нейтралізація експресивності. В другому варіанті перекладу перекладачка використовує жаргонізми «мотай» та «пацан», а також обценну лексичну одиницю «пиздуй» ще більше підсилюючи негативну експресію, адже вона розуміє, що ці слова виконують функцію створення мовної характеристики наркомана Едді.

(7) “**Shut the fucking door, Jack!**” Balazar shouted. (7, p. 155)

(3) **Зачини ці довбані двері, Джеку!** – загорлав Балазар. (3, с. 156)

(4) **Зачини ці блядські двері, Джеку!** – крикнув Балазар. (4, с. 156)

Нецензурне слово “*fuck*”, що виступає в цьому реченні як прикметник, виражає сильне роздратування. Прикметник “*fucking*” успішно відтворюється перекладачем в першій версії перекладу. Перекладач замінює цю одиницю грубим жаргонним прикметником «довбаний», яке повною мірою передає афективний стан авторитету злочинного угруповання. В пізньому виданні перекладач застосовує недоречну обценну лексику.

(7) “*The shells...*”

“**Fuck the shells!**” gunslinger cried, and a freak drop in the wind allowed the words to carry. (7, p. 328)

(3) – *Патрони...*

До бісової матері патрони! – загорлав стрілець якраз у той момент, коли вітер трохи стих, і слова його пролунали чітко. (3, с. 327)

(4) – *Але патрони...*

– *Нахуй патрони!* – крикнув стрілець. Вітер несподівано стих, і слова Роланда чітко пролунали над пляжем. (4, с. 327)

У цьому контексті під час перекладу виразу “*Fuck the shells*” було б доцільніше застосувати вираз «до бісової матері патрони», оскільки мова належить стрілці. Варіант, запропонований другому варіанті перекладу, зовсім не характеризують цього героя роману. До того ж, “*Fuck the shells!*” не несе такого грубого забарвлення, як вираз, використаний у перекладі. Обидва переклади можна назвати адекватними, тим не менш, в останньому варіанті можна було уникнути надлишкової вульгарності виразу.

Як видно з прикладів під час перекладу ненормативної лексичної одиниці “*fuck*” перекладач не врахувала, якому регістру стилістично маркованої лексики належить слово мови-джерела. Внаслідок цього при перекладі змінився оцінно-семантичний компонент ненормативної лексики оригіналу, тобто, непристойне слово “*fuck*”, яке використовується американцями від малого до великого, перекладено українською мовою в надмірно грубій, обценній формі. Тим не менш, перекладач таким чином намагається передати реальну картину світу злочинного середовища.

Розглянемо приклад перекладу з роману «Ловець снів» Стівена Кінга:

(6) “*You're fuckin-A*”, *George says* (6, p.60).

(2) – *Світла голова, матір твою!* – *Вижує Джордж*. (2, с. 57)

У цьому прикладі у процесі перекладу використали прийом комплексного перетворення: контекстуальна заміна разом із компенсацією і нейтралізацією. Вища позначка «А», яка відповідно до українських стандартів виставлення оцінок означає відмінно, була перекладена на російську мову контекстуальним еквівалентом зі зниженою стилістикою «світла голова», а нецензурне слово *fuckin* стилістично та емоційно компенсується виразом, який

має менш інтенсивну емоційну конотацію (прийом нейтралізації). Таким чином, надання зниженої стилістики одній частині речення компенсується нейтралізацією стилю іншої частини речення.

Загалом слово “*fuck*” у всіх його граматичних формах часто зустрічається в сучасній американській белетристиці. Враховуючи багатозначність цього слова, перекладач повинен звертатися з ним з великою обережністю. Безперечно, при перекладі ненормативної лексики перекладач повинен максимально наблизити переклад до оригіналу. Але перекладач не повинен виходити за рамки дозволеного. Від адекватного, точного перекладу цієї лексики залежить доля твору мовою перекладу.

На наш погляд, використані прийоми були обґрунтовані контекстом і цілком доречні, оскільки було передано вихідне значення оповіді, а також збережено стилістичні особливості вихідного контексту. У тексті перекладу зберіглася вихідна авторська задумка, оскільки у разі вираження зниженого стилю створюються атмосфера напруги і небезпеки. З проведеного аналізу можна зробити висновок, що у романах С. Кінга стилістично маркована лексика є засобом виразності. Автор навмисне вдається до її використання для створення яскравих образів своїх персонажів. Тому завдання перекладача полягала у найточнішій передачі стилістичного забарвлення лексичних одиниць у тексті перекладу. Основними способами їх перекладу українською є модуляція (35%), цілісне перетворення (24%), контекстуальна заміна (30%), генералізація та нейтралізація значення (9%), а також використання еквівалентів (2%).

ВИСНОВКИ

Одним із ключових процесів, що характеризує розвиток мови у 21 столітті, вчені вважають процес демократизації мови. Стилістично маркована лексика – це засіб відображення середовища в якому знаходиться мовець. Вивчення цієї лексики допомагає полегшити спілкування і призводить до розуміння іншомовної культури. До розряду розглянутої нами лексики входять: сленг, вульгаризми, просторіччя, нелітературна лексика, діалекти. Наведені види мови входять до загальної категорії, яку можна назвати стилістично маркованою лексикою. Стилістично маркована лексика є засобом збагачення словникового запасу мови, і навіть її розвитку, привносячи нові терміни, що відбивають повсякденну картину світу.

В наш час розмовна лексика поширена набагато більше, ніж раніше, у зв'язку з цим вона знаходиться на рівні розуміння з нейтральною. Незважаючи на те, що вульгаризми, сленгізми та просторічна лексика в своїй більшості не визнаються нормативними словників, на сьогоднішній день це активна складова мови.

Спостерігається тенденція до вульгаризації лексичних одиниць – у розмовній мові переважне використання коротких слів, символів та бездумності. Слова замінюють думки, а різні «деталі», що створюють «шум» між комунікатором та реципієнтом, а також можуть порушити процес комунікації, просто опускаються. Ми можемо сміливо стверджувати, що розмовна, стилістично маркована лексика перетворюється на засіб соціальної символіки.

В нашій роботі було розглянуте питання класифікації стилістично маркованої лексики, яка згідно з М. Навальною, поділяється на колоквіалізми, сленг, жаргон, вульгаризми. Розглянувши зазначені класифікації стилістично маркованої лексики, дійшли висновку, що окремо жодна з них не передає всю повноту реєстрів стилістично маркованої лексики, як української, так і англійської мов, оскільки з практичної погляду, вивчення стилістично

маркованої та нестандартної лексики відбувається саме з роботи зі словниками.

Розглянувши та проаналізувавши всі можливі функції стилістично маркованої лексики у художніх текстах, можна стверджувати, що комунікативна функція є домінантною. Оскільки всі різновиди лексем, як і загалом лексичний запас мови, допомагають нам встановити комунікацію у суспільстві. Оскільки слово – це мінімальна одиниця мови, яка несе сенс і прагматику, то і всі стилістично марковані елементи мають комунікативний потенціал.

В нашій роботі ми детально розглянули види стилістично маркованої лексики, підібрали найбільш доцільне трактування понять. Також нами була розглянута диференціація термінів «сленг» та «жаргон».

Переклад стилістично маркованої лексики становить особливі труднощі та потребує окремого підходу. У тих випадках, коли вихідне висловлювання побудоване з використанням розмовних, стилістично маркованих та просторових елементів, у тексті перекладу мовна асиметрія проявляється особливо чітко.

Отже, формування та розвиток функційних стилів у різних мовних традиціях іде своїм певним шляхом, виявляючи як лінгвістичні та стилістичні подібності, так і відмінності. Без урахування експресивно-стилістичних особливостей оригіналу адекватний переклад неможливий. Крім того, під дією контексту та мовної ситуації навіть стилістично нейтральний текст часто набуває помітного експресивного звучання.

Підібрати український еквівалент стилістично маркованим одиницям (особливо, сленгізмам та жаргонізмам) мови оригіналу досить важко, не кажучи про те, що в деяких випадках взагалі неможливо. При відсутності відповідного аналогу в українській мові, перекладачі вдаються до описового способу перекладу.

Порівняльний аналіз перекладів дозволив виявити їх лінгвокультурологічні та мовні особливості, а також визначити, що прагнення

адаптації стилістично маркованої лексики в текстах перекладу значною мірою визначається нормами мови перекладу та індивідуальними уподобаннями. Загалом переклади на різні мови роблять істотний внесок у розвиток та зміцнення міжлітературних та міжкультурних зв'язків.

Проаналізувавши тексти оригіналів романів американського **бестселериста** Стівена Кінга, ми вважаємо можливим виділити основні види перекладу стилістично маркованої лексики, як-то: конкретизація, генералізація, модуляція чи логічний розвиток, описовий переклад, компенсація.

Ми дійшли висновку, що під час перекладу стилістично маркованої та ненормативної лексики перекладач повинен спочатку визначити, до якого регістру «заниженого» стилю лексики належить слово мови оригіналу. Тільки після цього він повинен шукати найбільш прийнятні еквіваленти у рідній мові. При цьому дуже важливо враховувати те, що слово з мови-джерела, яке належить до одного регістру стилістично маркованої лексики у перекладі, тобто при заміні його еквівалентом з рідної мови, може перейти в інший регістр.

Аналізуючи переклади творів американських авторів на українську мову можна відзначити той факт, що в мові перекладу частотність застосування, наприклад, жаргонної лексики превалює над частотністю використання жаргону в мові оригіналу. Перекладачі при відтворенні стилістично нейтральних слів першотвору використовують експресивно забарвлені українські слова.

З проведеного аналізу можна зробити висновок, що у романах С. Кінга стилістично маркована лексика є засобом виразності. Автор навмисне вдається до її використання для створення яскравих образів своїх персонажів. Тому завдання перекладача полягало у найточнішій передачі стилістичного забарвлення лексичних одиниць у тексті перекладу. Основними способами їх перекладу українською є модуляція (35%), цілісне перетворення (24%),

контекстуальна заміна (30%), генералізація та нейтралізація значення (9%), а також використання регулярних відповідностей (2%).

Таким чином, мета та завдання наукової роботи виконані, положення доведені. Перспективою подальшого дослідження вважаємо розгляд структурних та семантичних особливостей стилістично маркованої лексики, процеси словотворення сленгізмів, жаргонізмів і вульгаризмів та їх соціолінгвістичний статус.

Я, Білогур Анна Миколаївна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Лінгвістичний статус та особливості перекладу стилістично маркованої лексики (на прикладі творів Стівена Кінга)» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алікберов В. І. Сленг та переклад. Київ : Лілея, 2000. 32 с.
2. Балабін В. В. Сучасний американський сленг як проблема перекладу. Київ : Логос, 2002. 313 с.
3. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс» у англійській лінгвістиці. Київ : *Вісник Іноземна філологія*, 2002. № 32–33. С. 10–14.
4. Бурбело В. Б. Сучасні концепції дискурсу та лінгвопрагматичні засади дискурсології Київ : *Вісник Іноземна філологія*. 2002. № 32–33. С. 79–84.
5. Вилюман В. Г. Про способи утворення слів сленгу в сучасній англійській мові. Львів : ЛНУ, 2005. 240 с.
6. Гонта І. А. Структурні й семантичні особливості композит-метафор в американському сленгу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Київ, 2000. 20 с.
7. Дорда В. О. Американський студентський сленг: лінгво-когнітивні аспекти. Харків : *Вісник ХНУ*, 2013. № 1052. С. 130-135.
8. Дорда В. О. Співвідношення студентського сленгу з загальним та спеціальним сленгом. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc-gum/Nz/Fil/2009-81-1/statti/79.pdf> (дата звернення: 25.11.21)
9. Дорда В.О. Статус студентського сленгу та адгерентних груп англомовної ненормативної лексики. *Вісник СумДУ*. Суми: СумДУ, 2006. №3. С. 188-192.
10. Друм Т. Сленг: погляд зсередини. Львів : 1998. № 12. С. 4-5
11. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посібник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2005. 368 с.
12. Єнікеєва С. М. Формування та функціонування нових словотвірних елементів англійської мови : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Запоріжжя, 2010. 146 с.

13. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз : учбово-методичний посіб. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
14. Желябова І. В. Професійна лексика в динамічному аспекті. Ставропіль : *Вїсник Ставропольського державного університету*, 2002. №30. С. 121–125.
15. Заводна Л. Сучасний погляд на молодїжний сленг. Київ : Нова пед. думка. 2014. № 1. С. 52–55.
16. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : 2009. 544 с.
17. Кравчук І. В. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. Волинь : *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*, 2010. – С. 60–63.
18. Куранова І. Основи психолінгвістики. Острог : ВЦ «Академія», 2012. 225 с.
19. Кухаренко В. А. Практикум з стилїстики англїйської мови (A Book of Practice in Stylistics) : підруч. 2-ге вид., перегл. та пошир. В. А. Кухаренко. Вінниця : Нова книга, 2000. 160 с.
20. Лановик З. Б. Художній переклад як проблема компаративїстики. Літературознавча компаративїстика: навч. посіб. / ред. Р. Т. Гром'як; упоряд.: Р. Т. Гром'як, І. В. Папуша. Тернопіль, 2002. С. 256–272.
21. Маковський М. М. Мовна сутність сучасного англїйського сленгу. Вінниця : Нова книга, 2000. 160 с.
22. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англїйська і українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу: навч. посіб. / С. Є. Максимов. : 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Ленвіт, 2012. 203 с.
23. Навальна М. Субстандартна лексика в мові сучасної художньої літератури. *Гуманїтарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*, 2012. № 24. С. 112-122.

24. Ніколаєнко І. О. Функція діалектизму в художній прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття. V Международные Севастопольские Кирилло-Мефодиевские чтения: сборник научных статей. Севастополь. Гит пак, 2011. С. 221–229.
25. Павленко Л. І. Експлетиви в сучасному англійському мовленні. Житомир: *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка*, 2004. № 17. С. 197–199.
26. Пиркало С. В. Сленг: ненормативно, але нормально. *Урок української*. – Київ : Наукова думка, 2002. №2. С. 26-28.
27. Різун В. Теорія масової комунікації. Київ : ВЦ «Просвіта», 2008. 260 с
28. Руденко М. Ю. Арго, жаргон, сленг: питання термінології. Германістика у ХХІ столітті: когнітивна, соціо- та прагмалінгвістика: III Всеукраїнська наукова конференція германістів з міжнародною участю / відп. за вип. В. Г. Пасинок. Харків: Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2014. С. 120–121.
29. Руденко М. Ю. Дослідження жаргону в мовознавстві ХІХ ст.–початку ХХІ ст. Актуальні питання сучасної науки і освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів ДДПУ, учителів та учнів загальноосвітніх закладів / відп. ред. Н. М. Маторіна. Слов'янськ : Донбаський дер. пед. ун-т, 2014. № 6. С. 58–62.
30. Руденко М. Ю. До питання про демаркацію понять арго, жаргон, сленг. Актуальні проблеми філології та журналістики. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів / ред. Н. Ф. Венжинович. Ужгород : Ужгородський нац. ун-т; відп. Гражда, 2016. № 4. С. 159–161.
31. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
32. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.

33. Ставицька Л. О. Про взаємодію жаргону і сленгу. *Українська мова та література*. Київ, 2000. № 15. С. 7–8.
34. Ставицька Л. О. Проблеми інтерпретації та лексико-графічного опрацювання лайливої лексики. *Вербальна агресія як мовно-культурний і соціальний феномен* / за упорядкув. О. Гаврилів. Львів : Вид-во Льв. нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2006. С. 6– 20.
35. Ставицька Л. О. Український жаргон. Київ : Критика, 2003. 115 с.
36. Ущатовська І. В., Білогур А. М. Лінгвістичний статус вульгаризмів у сучасній англomовній художній літературі. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників.: тези доповідей.* : Сумський державний університет, 2021. С. 37-40.
37. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу: Мови, культури та переклад у контексті Європейського співробітництва*. Київ : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2001. С.485-489.
38. Шевцова О. В. Співвідношення перекладознавчих феноменів «адекватність» та «еквівалентність». *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2012. № 42. Ч. 2. С. 443–450.
39. Шталтовна Ю.А., Вплив демократизації на процеси словотворення у постмодерній парадигмі англomовної лінгвокультури. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 213 с.
40. Coleman, J. *The Life of Slang*. New York : Oxford University Press, 2012. 354 p.
41. Croom, Adam M. Slurs. *Merced: Language Sciences*. №33 (3), 2011. 343–358 p.
42. Dewaele J-M. The Emotional Force of Swearwords and Taboo Words in the Speech of Multilinguals. London: *Journal of Multilingual and Multicultural Development* № 25(2/3), 2004. 204–222 p.

43. Harley, T. *The Psychology of Language: From Data to Theory*. New York : Psychology Press, 2008. 602 p.
44. Harley, T. *The Psychology of Language: From data to theory* (3rd. ed.) UK : Psychology Press, 2008. 124 p.
45. Harley, T. *Talking the talk: Language, psychology and science*. UK : Psychology Press, 2009. 147 p.
46. Jay, T. *The Utility and Ubiquity of Taboo Words*. North Adams, MA : *Perspectives on Psychological Science*. № 4 (2), 2009. 153–161 p.
47. McEnery, T. *Swearing in English: bad language, purity and power from 1586 to the present*, London : Routledge, 2006. 296 p.
48. Parody, A. *Eats, shites & leaves: crap English and how to use it*. London : Michael O'mara Books, 2004. 165 p.
49. Partridge E. *Slang To-day and Yesterday*. New York : William Press, 2007. 484 p.
50. Vrooman Steven S. *The Art of Invective: Performing Identity in Cyberspace*. *New Media & Society*, February, 2002. Vol. 4, 1. P. 51–70.
51. Wajnryb, R. *Expletive Deleted: A Good Look at Bad Language*. N.Y.: Free Press, 2005. – 304 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

52. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 360 с.
53. Merriam-Webster online URL : <http://www.merriamwebster> (дата звернення: 26.09.21)
54. Oxford dictionaries URL : <http://www.oxforddictionaries.com> (дата звернення: 26:09.21)

55. The Online Slang Dictionary (American, English and urban slang) [Electronic resource] / ed. by Walter Rader, 1996–2020. URL : <http://onlineslangdictionary.com/> (дата звернення 17.05.21)
56. Partridge, E. A Dictionary of Slang and Unconventional English. / ed. by Beale, Paul. London : Routledge, 2002. 2532 p.
57. Spears R. A. NTC's Dictionary of American Slang and Colloquial Exdivssions. N.Y. : McGraw Hill, 2000. 3rd ed. 560 p.
58. Urban Dictionary [Electronic resource] / ed. by Aaron Peckham, 1999–2020. URL : <https://www.urbandictionary.com/> – (дата звернення 27.08.21).

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стівен Кінг. Довга прогулянка. / Переклад за англійської: В. Поляков. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2001. 388 с.
2. Стівен Кінг. Ловець снів. Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад В. Міренко, 2016. 736 с.
3. Стівен Кінг. Темна вежа II: Крізь час. / Переклад з англійської: Олена Любенко. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. 464 с.
4. Стівен Кінг. Темна вежа II: Крізь час. (3-тє видання) / Переклад з англійської: Олена Любенко. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. – 459 с.
5. Richard Bachman (Stephen King). The Long Walk. New York : Signet Books, 1979. 384 p.
6. Stephen King. Dreamcatcher. US: Scribner, 2001. 620 p.
7. Stephen King. The Drawing of the Three. The Dark Tower II. New York : Signet Books, 2003. 464 p.